

TÜRKİYE'DE ÖZÜRLÜLÜK VE ÖZÜRLÜLERE SUNULAN HİZMETLER

PROF. DR. İŞİL BULUT
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ

TANIM

(5378 Sayılı Özürlüler Kanunu)

Özürlü, doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişidir.

TANIM

(5825 Sayılı Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun)

Özürlü kavramı diğer bireylere eşit koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımlarının önünde engel teşkil eden, uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel ya da algısal bozukluğu bulunan kişileri içermektedir.

ÖZÜRLÜ NÜFUS

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından Temmuz, 2004'de yayımlanarak kamuoyu bilgisine sunulan “Türkiye Özürlüler Araştırması”na göre, özürlü olan nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %12.3'dür. Buna göre ülkemizde yaklaşık 8.5 milyon özürlü bulunmaktadır.

ÖZÜRLÜ NÜFUS ORANLARI

<u>Özür türü</u>	<u>Oran(%)</u>
Ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ve zihinsel özür	2.58
Süreğen hastalık	9.70
TOPLAM	12.28

ÖZÜRLÜLÜK ORANI

<u>Özür türü</u>	<u>Oran(%)</u>
Ortopedik Özürlü	1.25
Görme Özürlü	0.60
İşitme Özürlü	0.37
Dil ve Konuşma Özürlü	0.38
Görme Özürlü	0.48

ÖZÜRLÜ NÜFUS ORANLARI

Ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ve zihinsel özür

Erkeklerin oranı > kadınların oranı

Kırda yüksek

Karadeniz Bölgesinde en yüksek

Süregen hastalık

Kadınların oranı > erkeklerin oranı

Kentte yüksek

Marmara Bölgesi'nde en yüksek

Her iki grupta da yaş ile birlikte özürlülük oranı artmaktadır.

ÖZÜRÜN ORTAYA ÇIKIŞ ZAMANI

Ortopedik (%73.3), görme (%76.6) ve işitme (%67.1) özürlerinde, sonradan özürlü olanların oranı daha yüksektir.

Dil ve konuşma özürlü (%46.6)* ve zihinsel özürlerinde (%47.9)* doğuştan veya sonradan özürlü olma arasında önemli bir fark yoktur.

(*) Doğuştan özürlülük

ÖZRÜN NEDENİ

Doğuştan Özur Nedenleri

Genetik ve kalıtsal bozukluk

Kan uyuşmazlığı

Doğum travması

Doğum sırasında bebeğin oksijensiz kalması

Annenin hamileliği sırasında kullandığı ilaçlar

Annenin hamileliğinde geçirdiği hastalıklar

Annenin hamileliğinde yetersiz/kötü beslenmesi

ÖZRÜN NEDENİ

Sonradan Olan Özrün Nedenleri

Kaza (ortopedik, görme)

Hastalık (hepsi)

İlaç kullanımı (ortopedik)

Zehirlenme (zihinsel)

Beslenme bozukluğu (ortopedik, zihinsel)

Madde bağımlılığı (görme)

TEDAVİ OLMA DURUMU

Tedavi olan özürlülerin oranı ortopedik (%56.7), görme (%57.3), işitme (%52.0) özürlülerde yarıdan fazladır.

Dil ve konuşma özürlülerde tedavi olma oranı %32.9 iken, bu oran zihinsel özürlülerde %42.9'dur.

TEDAVİ OLMA DURUMU

Tedavi olanların oranı, tüm özür türlerinde kentte daha yüksektir.

Tüm özür türlerinde tedavi olan erkeklerin oranı, kadınlardan daha yüksektir.

ÖZÜRLÜLERİN KURUM VE KURULUŞLARDAN BEKLENTİLERİ

<u>Beklentiler</u>	<u>%</u>
Parasal katkıda bulunma	61.2
Eğitim olanakları yaratma	3.3
İş bulmaya yardım etme	9.6
Yasal hakları savunma	3.5
Evde bakım (uzman personel tarafından)	4.2
Diğer	13.5
Bilinmeyen	4.7

ÖZÜRLÜLERİN KURUM VE KURULUŞLARDAN BEKLENTİLERİ

Özürlülerin en önemli beklentilerinin parasal katkı (%61.2) olduğu gözlenmektedir. Bu beklentinin yerleşim yeri ve cinsiyete göre dağılımı aşağıda görülmektedir:

Kent.....: %55.3

Kır.....: %68.1

Erkek.....: %59.3

Kadın.....: %63.8

Karadeniz Bölgesi....:%72.2 (En yüksek)

ÖZÜRLÜLERİN İHTİYAÇLARI

ÖZÜRLÜLER KANUNU

Temmuz, 2005'de 5378 Sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

ÖZÜRLÜLER KANUNU

Özürlüler Kanunu ile ulaşılabilirlik, istihdam, bakım ve sosyal güvenliğe ilişkin sorunların çözümlü, özürlülerin her bakımdan gelişmeleri ve toplumsal yaşama tam katılımlarının sağlanması ve bu hizmetlerin koordinasyonu için gerekli düzenlemelerin yapılması karara bağlanmıştır.

ÖZÜRLÜ KİŞİLERİN HAKLARI SÖZLEŞMESİ

ENGELLİLERİN HAKLARINA İLİŞKİN
SÖZLEŞMENİN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN

Kanun No : 5825

Kabul Tarihi : 03.12.2008

30 Mart 2007 tarihinde New York'da imzalanan
“Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme”nin
onaylanması uygun bulunmuştur.

ÖZÜRLÜ KİŞİLERİN HAKLARI SÖZLEŞMESİ

Madde 1

Amaç :

Bu sözleşmenin amacı, özürhülerin tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tanı ve eşit şekilde yararlanmasını teşvik etmek, korumak ve sağlamak ve varlıklarına ilişkin onura saygıyı güçlendirmektir.

ÖZÜRLÜ KİŞİLERİN HAKLARI SÖZLEŞMESİ

Genel İlkeler :

İş bu sözleşme şu ilkelere dayanacaktır:

- a) Kendi seçimlerini yapma..... bireysel özelliklerine saygı
- b) Ayrımcılık yapılmaması
- c)topluma tam ve etkin katılımlarının sağlanması
- d) Farklılıklara saygı gösterilmesi
- e) Fırsat eşitliği
- f) Erişilebilirlik / ulaşılabilirlik
- g) Kadın ve erkekler arasında eşitlik
- h) Özürlü çocukların gelişim kapasitesine ve kendi kimliklerini koruyabilme haklarına saygı

BAKIM

Bakım; Durumları gereği rehabilitayondan yararlanamayan veya rehabilitasyondan yararlandığı halde özel ilgi, destek ve korunmayı gerektirenlere verilen yatılı ve / veya gündüzlü hizmetlerdir.

Bakıma muhtaç kişi : Yaşamını başkasının yardımı olmadan sürdüremeyecek durumda olan kişidir.

BAKIM VEREN KURULUŞLAR

Başbakanlık zrller İdaresi Başkanlığı
Sosyal Hizmetler ve ocuk Esirgeme Kurumu
Sağlık Bakanlığı
Maliye Bakanlığı
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı
Gümrük MüsteŐarlıđı
Yerel Yönetimler
Özel Kuruluşlar
Vakıflar
Sivil Toplum KuruluŐları

BAKIM HİZMETLERİ

Bakım hizmetlerinin standardizasyonu, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü koordinasyonunda çalışmalar yürütülür.

SORUNLAR

- Kuruluşların mevcut kapasiteleri ihtiyacı karşılamamaktadır.
- Bu alanda çalışan personel sayıca ve nitelikçe yetersizdir.
- Kurumlarda bakım kalitesinin arttırılmasına ihtiyaç vardır.
- Bakım veren kuruluşların mimari yapısı, ulaşım olanakları açısından geliştirilmeye ihtiyacı vardır
- Bakım veren kuruluşlarda danışma ve rehberlik hizmetleri yetersizdir.

SORUNLAR

- Bakım veren kuruluşlarda, özörlölerin özelliklerine göre sağlık hizmetlerinin ulaştırılmasında bazı sorunlar yaşanmaktadır.
- **Özörlöye evde bakım ücretinden yararlanmak isteyen bazı kişilerin, yanlış ya da yanıltıcı bilgiler vermesi sorun yaratmaktadır.**
- Toplu taşıma araçlarının özörlölerin ihtiyacını karşılayacak nitelikte değildir.

ÖZEL EĞİTİM

Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimlerini sağlamak üzere, özel eğitim almış personel, geliştirilmiş eğitim programları, yöntemleri ve araç gereçlerle, uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir.

ÖZEL EĞİTİM

Anayasamız, Milli Eğitim Temel Kanunu, İlköğretim ve Eğitim Kanunu ve Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu “özel eğitimi genel eğitimin ayrılmaz bir parçası” olarak kabul etmiştir. “Tüm özel eğitime muhtaç çocuklar, engel türüne ve derecesine bakılmaksızın özel eğitimden yararlandırılırlar”.

ÖZEL EĞİTİM

Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu (Tarih : 12 Ekim 1983 Sayı : 2916)

3. Madde “özel eğitime muhtaç çocuk; beden, zihin, ruh, duygu, sosyal ve sağlık özellikleri ve durumlarındaki olağan dışı ayrılıkları sebebiyle normal eğitim hizmetlerinden yararlanamayan 4-18 yaş grubundaki çocuktur”.

ÜNİVERSİTELERDE PERSONEL YETİŞTİRME

- Ankara Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü
- Hacettepe Üniversitesi Özel Eğitim Anabilim Dalı
- Gazi Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü
- Anadolu Üniversitesi Özel Eğitim Öğretmenliği Programı

Kaynaştırma:

Özörlü bireylerin, yeteneklerinin sınırları ve eğitim gereksinimleri içinde mümkün olduğunca eğitim ortamlarında, akranlarıyla birlikte gerekli düzenlemeler yapılarak ve destek hizmetleri sağlanarak eğitim görmesinin sağlanmasıdır.

KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ

**Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu
(Tarih : 12 Ekim 1983, Sayı: 2916)**

4. Madde : “Durumu ve özelliği uygun olan engelli çocuklar, gerekli tedbirler alınarak, normal çocukların eğitilmeleri için açılmış okullarda normal yaşıtları ile beraber eğitim görebileceklerdir”.

KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ

Özörlü – özörsüz çocukların bir arada eğitimini sağlayan kaynaőtirma eğitiminin iyileőtirilmesi için 1992-1993 eğitim yılında 12 pilot ilde okul öncesi; ilk ve ortaöğretim seviyesinde 88 pilot okul belirlenmiş, bu okullardaki tüm öğretmenler, öğrenciler ve aileler kaynaőtirma eğitime alınmışlardır.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

Ülkemizde 3-6 yaş grubu özürlü çocukların eğitimler ile ilgili yapılan çalışmalar henüz yaygın ve sistemli değildir. Bu konuda çeşitli sorunlar yaşanmaktadır:

SORUNLAR

1- Tanı koyma ile ilgili sorunlar

- Anne-baba tarafından özürün geç farkedilmesi
- Özüre tanı konma sürecinde özürün farkedilmemesi, geç tanılanması veya yanlış tanı konması
- Tanı koyma araçlarının yetersiz olması

SORUNLAR

2- Eğitime yerleştirme ile ilgili sorunlar

- Çocuğun yerleştirme kararını verecek bir ekibin olmaması
- Farklı gereksinimi olan çocuklara hitap edecek çeşitlilik ve sayıda eğitim kurumunun olmaması.

SORUNLAR

3- Eğitim ile ilgili sorunlar

a) Çocukların eğitimi ile ilgili sorunlar

- Kaynaştırmada uygun eğitim kurumunun seçilmesi konusunda zorluklar yaşandığından kaynaştırmanın başarıya ulaşamaması
- Kaynaştırma ortamından yararlanamayacak çocuklar için yeterli okul öncesi programın bulunmaması

SORUNLAR

3- Eğitim ile ilgili sorunlar

b) Ailenin eğitimi ile ilgili sorunlar

- Aileye maddi ve sosyo-duygusal destek sağlayacak programların olmaması
- Özürlü çocuğun eğitiminde ailenin katılımının sağlanamaması
- Ebeveynlerin birbirleriyle etkileşimlerinin ve yardımlaşmalarının sağlanamaması

SORUNLAR

3- Eğitim ile ilgili sorunlar

c) Eğitimcilerin eğitimi ile ilgili sorunlar

- Normal okul öncesi ğretmeni adaylarının eğitim programlarında zrllere yer verilmemesi
- Hizmet içi eğitim programlarının yetersiz olması

SORUNLAR

3- Eğitim ile ilgili sorunlar

d) Toplumun eğitimi ile ilgili sorunlar

- Özürlülüğün önlenmesi konusunda kitle iletişim araçları ve eğitiminin yetersiz işlevi
- Toplumun bilinçlendirme çalışmalarının yetersizliği
- Toplumun özürlü bireylere yönelik olumsuz tutumunun verdiği zararlar

İLKÖĞRETİM

18 Ağustos 1997 tarih ve 23084 sayılı resmi gazetede yayınlanan İlköğretim ve Eğitim Kanunu 5 yıllık ilköğretimi 8 yıla çıkarmıştır. Ağır derecede olanlar dışında tüm özürhüleri bu yasadan yararlanarak ilk öğretimlerini normal akranları ile birlikte sürdürmeleri kararname ve yönetmeliklerde yer almıştır.

SORUNLAR

- Kaynaştırma eğitiminin özürlü çocuklara yeterince ulaştırılamaması
- Engellilere hizmet veren okullarda sosyal etkinliklere yeterince yer verilmemesi
- Engelli çocuğa sahip ailelerin, onlara nasıl yardımcı olacakları hakkında yeterince eğitilememesi
- Özel eğitim okullarında ve sınıflarında çalışan öğretmenlerin, bu çocukların gereksinimlerine uygun eğitim tekniklerini yeterince bilmemesi

SORUNLAR

- Özel okullarda ve özel eğitim sınıflarında özürlü çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak araç ve gereçlerin eksikliği
- Özürlü çocukların iş ve mesleğe yönelmelerini sağlayacak rehberlik hizmetlerinin eksikliği

REHABİLİTASYON

Rehabilitasyon, doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle oluşan özürü ortadan kaldırmak veya özürlülüğün etkilerini en aza indirmek, özürlüye yeniden fiziksel, zihinsel, psikolojik, sosyal, mesleki ve ekonomik yetenekler kazandırarak; evinde, işinde ve sosyal yaşamında kendine ve topluma yeterli olabilmesi ve toplumla bütünleşmesi, ayrımcılığa karşı tüm tedbirlerin alınması amacıyla verilen koruyucu, tıbbi, mesleki, eğitsel ve psiko-sosyal hizmetler bütünüdür. (5378 sayılı yasa)

REHABİLİTASYON EKİBİ

İstenilen amaca ulaşılabilmesi için bir çok disiplinin bir arada çalışması gerekir (Uzman hekim, hemşire, fizyoterapist, iş ve uğraş terapisti, sosyal hizmet uzmanı, klinik psikolog, konuşma ve işitme terapisti, odyolog, diyetisyen, mesleki danışman, çocuk gelişim ve eğitimi uzmanı, ortez-protez teknisyeni v.b. gibi).

REHABİLİTASYON TÜRLERİ

Tıbbi Rehabilitasyon

Kaybedilen fonksiyonların geri döndürülmesi , bunun olanaksız olduğu durumlarda bozulmuş işlevin yerini tutabilecek yeni yetilerin kazandırılması ve bireyin bu yeni işlevleri günlük yaşamı ile uyumlandırmasının sağlanması çalışmalarıdır.

REHABİLİTASYON TÜRLERİ

Tıbbi Rehabilitasyon

Tıbbi rehabilitasyon, bireyin sağlık ve işlevselliğinin birçok disiplinlerin katılımı ve disiplinler arası işbirliği ile sağlanmasıdır. Amaç, yetiyitimini ve bulgularını en aza indirmektir.

Tıbbi rehabilitasyon, altta yatan nedeni düzeltmese de, semptomları ve yetiyitimini azaltmakta, böylece sağlık harcamalarını minimuma indirerek birey ve toplum açısından başarı sağlamaktadır.

REHABİLİTASYON TÜRLERİ

Tıbbi Rehabilitasyonun Hedefleri:

- Vücut yapısı ve işlevselliğindeki bozuklukları tedavi etmek (**Tedavi stratejisi**)
- Vücut fonksiyonlarındaki bozuklukları, aktivite sınırlılığı ve katılımı engelleyen sorunları düzeltmek (**Rehabilitasyon**)
- Yetiyitimini ve ciddi semptomlarını önlemek (**önleme stratejisi**)

REHABİLİTASYON TÜRLERİ

Mesleki Rehabilitasyon

Mesleki rehabilitasyon, fiziksel ve mental özür sonucu güvenli ve uygun bir işe ihtiyacı olan kişinin işe yerleştirilmesi ve korunması için mesleki danışmanlık, mesleki eğitim ve en uygun iş alanının seçilmesi hizmetlerini kapsar. (Eski işine döndürülme, dönemeyecek olanların fiziksel ve mental kapasitesinin değerlendirilerek yeni iş alanına yönlendirilmesi)

REHABİLİTASYON TÜRLERİ

Psikososyal Rehabilitasyon

Özürlü kişinin aile, arkadaş, okul ve iş ilişkilerini tüm çevresiyle değerlendiren ve sosyal yaşama uyum sağlamasına zemin hazırlayan çalışmaların tümüdür.

REHABİLİTASYON TÜRLERİ

Psikososyal Rehabilitasyon hizmetleri, özörlünün sosyal hayata uyumunun ve katılımın sağlanması ve teşvik edilmesi; kültürel, sportif ve sanatsal etkinliklere katılımlarının desteklenmesi hizmetleridir.

SORUNLAR

- Yoğun talep nedeniyle mevcut rehabilitasyon merkezlerinin işlevlerini yerine getirememesi
- Evde takip programının olmaması nedeniyle, taburculuk sonrası takibin yapılamaması
- Teknolojik ilerlemelerden yararlanma şansının azlığı
- Rehabilitasyon hizmeti veren elemanların sayıca yetersiz oluşu, aralarında iletişim olmayışı
- Mesleki rehabilitasyon merkezi sayısının son derece yetersiz oluşu

SORUNLAR

- Bedensel, zihinsel, görme, işitme ve diğer özürllüer için hizmet veren rehabilitasyon merkezlerinin azlığı
- Rehabilitasyonun tüm hedeflerinin karşılanmasında gerekli organizasyon ve yapılanmanın yetersiz oluşu
- Mevcut rehabilitasyon merkezlerinde kadro, alt yapı, araç-gereçlerin yetersizliği

TOPLUM TEMELLİ REHABİLİTASYON (Alma-Ata,1978)

Tıbbi, mesleki ve psikososyal rehabilitasyonun amacı özürlü bireyi işlevsel hale getirmek ve ekonomik bağımsızlık kazandırmaktır. Fakat özürlüler işlevsel ve ekonomik açıdan bağımsız olsalar da toplumsal yaşamın dışında kalmaya devam etmektedirler.

Toplum Temelli Rehabilitasyon bu sorunu ortadan kaldırma amacındadır.

TOPLUM TEMELLİ REHABİLİTASYON

Özürlü bireylerin toplumda bir yer edinmelerini sağlamak amacıyla bireylerin, toplumların ve geniş halk kitlelerinin özürlülüğe ve özürlü bireylere karşı olumsuz tutumunu değiştirmek ve özürlülerin kendileri ile eşit haklara sahip oldukları konusunda bilinçlenmelerini sağlamak Toplum Temelli Rehabilitasyon'un temel amacını oluşturmaktadır.

TOPLUM TEMELLİ REHABİLİTASYON

Toplum temelli rehabilitasyonda müdahale odağı özürlü bireylerin insan hakları, özürlü ailelerinin kendine yardım grupları geliştirmesi ve özürlü olmayanların genel tutumlarında değişim yaratılması gibi konulara kaymıştır.

TOPLUM TEMELLİ REHABİLİTASYON

TÜRKİYE'DE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Ülkemizde Toplumsal temelli rehabilitasyon uygulamaları azdır. Henüz ülkemize özgü bir model geliştirilememiştir. Bu konuda yerel yönetimlere önemli görevler düştüğü ifade edilmektedir.

- İstanbul Özürlüler Merkezi'nin çalışmaları
- Özürlülerin Sosyal Hayata Adaptasyonu Projesi
- Sincan / Ankara Plevne Mahallesi Çalışmaları
- Altındağ / Ankara TTR Çalışmaları
- Bolu TTR Projesi
- Sivas Sosyal Hizmet Koordinasyonu Merkez Çalışmaları
- Konya Büyükşehir Belediyesi Çalışmaları

Bu çalışmalara örnek gösterilebilir.

ÖZÜRLÜLERE YÖNELİK HİZMETLER

BAKIM HİZMETLERİ

Bakım hizmetleri iki model ile sunulur.

- Evde bakım
- Kurum bakımı

Öncelikle özürünün sosyal ve fiziksel çevresinden ayrılmaksızın hizmetin sunulması esas alınır.

EVDE BAKIM

30.07.2006 tarih ve 26244 sayılı resmi gazetede çıkan **Evde Bakım Yönetmeliği**'ne göre;

Bedensel ve zihinsel özörlünün kendi aylık gelirinin veya ailesinin aylık gelirinin ailedeki kişi sayısına bölünmesi sonucunda özörlüye düşen payın, bir aylık net asgari ücretin üçte ikisinin (268 TL) altında olması halinde özörlü ekonomik yoksunluk içinde kabul edilir ve bakan kişiye asgari ücret tutarında maaş bağlanır.

EVDE BAKIM

Türkiye genelinde 17 Kasım 2008 tarihi itibariyle özörlünün evde bakımıyla ilgili ücretten yararlanmak için 116 bin kişinin müracaatının kabul edildiği ve ödeme yapılmaya devam edildiği belirtilmektedir.

KURUM BAKIMI

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı özel bakım ve rehabilitasyon merkezleri özürlünlere yatılı (54 kuruluş) ve gündüzlü (15 kuruluş) bakım hizmeti vermektedir. Ancak bu kuruluşlar ihtiyacı tam olarak karşılayamamaktadır.

EĞİTİM HİZMETLERİ

Ülkemizde özörlölere yönelik eğitim hizmetleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütölmektedir. MEB'na bağlı farklı özör türlerine yönelik okulların bir kısmında eğitim-öğretim faaliyetleri yapılırken, bir kısmında da mesleki eğitim yapılmaktadır.

EĞİTİM HİZMETLERİ

Okul Sayıları (2007-2008)

Görme Özürlüler İlköğretim Okulları.....	17
İşitme Özürlüler İlköğretim Okulları.....	47
İşitme Özürlüler Meslek Liseleri.....	15
Ortopedik Özürlüler Meslek Liseleri.....	2
Ortopedik Özürlüler İlköğretim Okulları.....	3
Eğitilebilir Zihinsel Engelliler İlköğretim Okulları ve İş Okulları.....	67
Öğretilebilir Zihinsel Engelliler Eğitim ve Uygulama Okulları ve İş Merkezleri	121
Yetişkin Zihinsel Engelliler İş ve Eğitim Merkezleri.....	5
Otistik Çocuklar Eğitim Merkezleri.....	23

EĞİTİM HİZMETLERİ

Kaynaştırma Sınıfları (2007-2008)

Özel Eğitim Sınıfı Bulunan Okul Sayısı	801
Özel Eğitim Sınıf Sayısı	1076
Öğrenci Sayısı	9252

EĞİTİM DURUMU

Okuryazarlık Durumuna Göre Özürlü Nüfus Oranı (6+ yaş) (%)

Ortopedik, görme, işitme, dil,
Konuşma ve zihinsel özürlü nüfus

Süreğen hatalığa sahip
olan nüfus

	Ok. Yaz.Bilmez	İlkokul	Lise	Ok. Yaz.Bilmez	İlkokul	Lise
Türkiye	36.3	40.9	6.9	24.8	47.1	7.6
Kent	29.6	42.7	10.6	20.5	46.9	10.1
Kır	43.4	39.2	3.2	32.8	47.3	3.0
Erkek	28.1	47.2	8.9	9.8	54.4	11.4
Kadın	48.0	32.2	3.9	35.0	42.3	5.1

EĞİTİM DURUMU

İşgücü Durumuna Göre Özürlü Nüfus Oranı (15+ yaş) (%)

Ortopedik, görme, işitme, dil,
Konuşma ve zihinsel özürlü nüfus

Süreğen hatalığa sahip
olan nüfus

	İşgücüne katılma oranı	İşsizlik Oranı	İşgücüne katılma oranı	İşsizlik Oranı
Türkiye	21.7(*)	15.5	22.9	10.8
Kent	25.6	17.4	23.1	12.7
Kır	17.8	12.6	22.3	7.1
Erkek	32.2	14.6	46.6	10.3
Kadın	6.7	21.5	7.2	12.8

(*) Özürlü her beş kişiden biri işgücüne katılıyor.

SOSYAL GÜVENLİK DURUMU

Ortopedik, görme, işitme v.b. gibi özürü olanların % 47.5'inin; süreğen hastalığı olanların ise %63.7'sinin sosyal güvencesi vardır.

Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıtlılık Durumu (%)

	<u>Ortopedik, görme, işitme, dil, Konuşma ve zihinsel özürlü nüfus</u>	<u>Süreğen hatalığa sahip olan nüfus</u>
SSK	56.6	53.1
Em.San	19.4	22.1
Bağ.Kur	24.0	24.0

SOSYAL YARDIM

Özörlölere sunulan sosyal yardım hizmetleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Genel Müdürlüğü'ne bağlı Vakıflar tarafından yürütölmektedir.

SOSYAL YARDIM

SYDV'lerin özörlölere sunduğu hizmetler:

1. Özörlö ihtiyaç yardımları:

<u>Araç-gereç yardımları</u>	<u>Kişi sayısı</u>
Motorlu özörlö araçları	508
Akölü özörlö araçları	226
Tekerlekli sandalye	282
Elektronik protez	38
Protez	2217
İşitme Cihazları	6170

SOSYAL YARDIM

Araç-gereç yardımları

Kişi sayısı

Konuşma cihazları	81
Görme özürlülere bilgisayar	26
Kabartmalı daktilo	3
Teleskopik gözlük	1
Diğer özel araç-gereçler	1074

Toplam 10.622 kişiye yardım yapılmıştır. Aktarılan kaynak 13.718.621 TL'dir.

SOSYAL YARDIM

SYDV'lerin özörlöölere sunduğu hizmetler:

2- Özürlü öğrencilerin okullarına ücretsiz taşınması:

Örgün eğitime devam eden özürlü öğrencilerin sayısı ve aktarılan kaynak aşağıda görölmektedir.

<u>Eğitim / öğretim yılı</u>	<u>Öğrenci sayısı</u>	<u>Aktarılan kaynak(TL)</u>
2004-2005	6.900	1.945.503
2005-2006	16.171	16.563.641
2007 yılı	28.500	21.075.018
2008 Ekim sonu	23.420	16.050.000

ÖZÜRLÜ KİMLİK KARTI

19.07.2008 tarihinde yayımlanan “Özürölüler Veri Tabanı Oluşturulmasına ve Özürölülere Kimlik Kartı Verilmesine Dair Yönetmelik”te yer alan esaslar çerçevesinde İl Sosyal Hizmetler Müdürlükleri tarafından yürütölen bir hizmettir. Kimlik kartına sahip her T.C. Vatandaş özürlölülere tanınan hak ve hizmetlerden yararlanır.

KAMU HİZMETLERİNDE İNDİRİM

Özürlü bireye bazı kamu hizmetlerinde (ulaşım, vergi v.b. Gibi) indirimler yasalar çerçevesinde belirlenmektedir.

YEREL YÖNETİMLERİN ÖZÜRLÜLERE YÖNELİK HİZMETLERİ

Yerel yönetimler özürlü vatandaşlara hizmet sunmak ve sunulan hizmetlerin ulaşılabilir olmasını sağlamakla yükümlüdür.

Ülkemizde başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere belediyelerin özürlü bireylere yönelik internet, meslek edindirme kursu, sosyal yardım gibi hizmetleri bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- DİE, Türkiye Özürlüler Araştırması 2002.
- Ertürk, B.B., 2004, İşlevsellik, Yetiyitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırılması, Öz-Veri, Cilt 1, Sayı 1
- Gül, İ.İ., Aydın, C., Bayramoğlu, S., 2008, Engelli Haklarında Sıkça Sorulan Sorular, Ekbil Matbaacılık, İstanbul
- Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 07.07.2005 tarih, 5378 sayı.

KAYNAKLAR

- T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (2005), II. Özürlüler Şurası, Komisyon Raporları ve Genel Kurul Görüşmeleri, Nurol Matbaacılık, Ankara
- T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, 1999, I. Özürlüler Şurası, Çağdaş Toplum, Yaşam ve Özürlüler, Takav Matbaacılık, Ankara